

Analýza

možného ohrožení zvláštními povodněmi v kraji Vysočina s vytipováním nejvíce ohrožujících vodních děl

Analýza byla zpracována:	Úkol ze zasedání Bezpečnostní rady kraje dne 3. 11. 2010
Jméno zpracovatele analýzy:	Mgr. Jaroslav Mikyna, Ing. Jaroslava Pavouková, Ing. Radek Zvolánek
Datum vypracování analýzy:	27. 6. 2011
Počet stran analýzy:	8
Počet příloh:	3
Počet vyhotovení originálů analýzy:	2
Rozdělovník v písemné podobě:	1x ředitel krajského úřadu 1x odbor lesního a vodního hospodářství a zemědělství
Elektronická podoba:	www.kr-vysocina.cz – krajský úřad – dokumenty odborů krajského úřadu – odbor lesního a vodního hospodářství a zemědělství, oddělení vodního hospodářství – ochrana před povodněmi

Obsah:

- 1. Důvody zpracování analýzy**
- 2. Řešená problematika ve vazbě na související právní předpisy**
- 3. Popis problému**
- 4. Návrh řešení a zdůvodnění**
- 5. Závěr**

1. Důvody zpracování analýzy

Analýza je zpracována na základě úkolu ze zasedání Bezpečnostní rady kraje Vysočina (dále jen „BRK“) dne 3. 11. 2010, kde byla řešena i problematika zvláštních povodní na vodních dílech. Krajskému úřadu kraje Vysočina, odboru lesního a vodního hospodářství a zemědělství (dále jen „OLVHZ“) bylo usnesením BRK uloženo v souladu s Metodickým pokynem odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí pro zpracování plánu ochrany území pod vodním dílem před zvláštní povodní (dále „Metodický pokyn“) zpracovat analýzu možného ohrožení zvláštními povodněmi v kraji Vysočina s vytipováním nejvíce ohrožujících vodních děl v termínu do 30. 6. 2011. Současně BRK vzala na vědomí zprávu o ochraně před zvláštními povodněmi na území kraje.

2. Řešená problematika ve vazbě na související právní předpisy

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vodní zákon“) nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002. Tzv. velká novela vodního zákona provedená zákonem č. 150/2010 Sb. nabyla účinnosti dne 1. 8. 2010.

Povodeň je podle § 64 odst. 1 vodního zákona přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodeň může být způsobena přírodními jevy, v tom případě se jedná o přirozenou povodeň nebo poruchou vodního díla, v tom případě jde o povodeň zvláštní.

Zvláštní povodeň je definována jako povodeň způsobená umělými vlivy, tj. zejména poruchou vodního díla (protržením či porušením jeho hráze) nebo nouzovým řešením kritické situace na vodním díle, způsobené např. zemětřesením nebo teroristickým útokem. Území ohrožená zvláštními povodněmi jsou v souladu s § 69 vodního zákona ta území, která se nacházejí pod vodním dílem a mohou být při výskytu zvláštní povodně zaplavena vodou. Pokud pro krizové situace předpokládaný rozsah území ohrožený zvláštními povodněmi výrazně přesahuje stanovená záplavová území vodních toků, vymezí se jejich rozsah v krizovém plánu, který je pořizován v souladu se zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vodní díla jsou stavby uvedené v § 55 odst. 1 vodního zákona, které zpravidla slouží k nakládání s vodami, podle písm. a) tohoto ustanovení jsou to přehrady, hráze, vodní nádrže, jezy a zdrže.

Technickobezpečnostním dohledem (dále jen „TBD“) nad vodními díly se podle § 61 odst. 1 vodního zákona rozumí zjišťování technického stavu díla určeného ke vzdouvání nebo zadržování povrchové vody. Je to systematická kontrola z hlediska bezpečnosti a stability a možných příčin poruch vodního díla. Provádí se zejména pozorováním a prohlídkami

vodního díla, měřením jeho deformací, sledováním průsaku vod a hodnocením výsledků všech pozorování a měření k předem určeným kritickým hodnotám. Součástí TBD je i vypracování návrhů opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Institut řádného TBD nad stavem vodního (dříve vodohospodářského) díla byl zaveden již předchozím vodním zákonem č. 138/1973 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 130/1974 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Vlastní TBD je pak prováděn podle vyhlášky Ministerstva zemědělství ČR (dále jen „MZe“) č. 471/2001 Sb., o technickobezpečnostním dohledu nad vodními díly, ve znění pozdějších předpisů, jejíž poslední novela provedená vyhláškou č. 255/2010 Sb. je účinná od 2. 9. 2010 (dále jen „vyhláška“). Dále vydalo MZe v roce 2010 Metodický pokyn č. 1/2010 k provádění TBD nad vodními díly.

Z hlediska TBD se vodní díla rozdělují do 4 kategorií označených I. až IV. s tím, že nejvíce ohrožující a nejvíce rizikové jsou vodní díla I. kategorie. Rozdělení je provedeno podle rizika ohrožení lidských životů, velikosti možných škod na majetku v přilehlém území a ztrát z omezení funkcí a užitků ve veřejném zájmu, ke kterým může dojít při poruše stability a bezpečnosti vodního díla, doprovázené vznikem povodňové vlny zvláštní povodně.

Podle původního znění uvedené vyhlášky podléhala TBD veškerá vodní díla ke vzdouvání nebo akumulaci povrchových vod tj. vodní nádrže bez ohledu na velikost a pro všechna tato díla musel být zpracován a předložen posudek zařazující toto vodní dílo do jednotlivé kategorie TBD. Podle poslední novely vyhlášky účinné od 2. 9. 2010 již není třeba provádět kategorizaci z hlediska TBD pro příčné stavby v korytech vodních toků, jejichž výška hráze je nižší než 1 m a celkový objem vzduté vody nepřesahuje 1 000 m³ a pevných příčných vzdouvacích staveb, jejichž pevná přelivná hrana je převýšena nade dnem v podjezí méně než 1,5 m.

Evidenci všech vodních děl I. až III. kategorie vede podle vodního zákona MZe.

Do jednotlivých kategorií jsou vodní díla podle § 61 odst. 5 vodního zákona **zařazována rozhodnutím příslušného vodoprávního úřadu** (obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo pro nejvýznamnější vodní díla krajského úřadu) již ve fázi přípravy výstavby vodního díla na základě posudku vypracovaného odborně způsobilou osobou pověřenou MZe, kterou pro vodní díla všech kategorií je pouze společnost VODNÍ DÍLA - TBD, a.s. Pro provádění vlastního TBD jsou odborně způsobilými osobami kromě této společnosti pro vodní díla III. kategorie i další subjekty např. státní podniky Povodí či Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

Posudek je založen na ohodnocení výše možných škod vzniklých při povodni, která se vyčísluje pomocí potenciálu škod (P) jako součet bodového ohodnocení z možného ohrožení lidských životů, možných ztrát na majetku v přilehlém území a možných ztrát z omezení funkce a užitků ve veřejném zájmu, k nimž by došlo při havárii vodního díla na díle samém a v území pod ním. Čím vyšší je hodnota potenciálu škod, tím je vodní dílo zařazeno do vyšší kategorie TBD, přičemž konkrétní mezní hodnoty P jsou uvedeny ve vyhlášce.

Povinnost zajistit provádění TBD je vodním zákonem stanovena vlastníkům vodních děl pro všechny 4 kategorie vodních děl, ale liší se četností, která se snižuje od staveb I. po IV. kategorii. Nositelem této povinnosti je tedy vlastník stavby, v průběhu výstavby vodního díla jeho stavebník. K vlastníkovi stavby či stavebníkovi jsou také směřována případná opatření navržená v rámci TBD k zajištění bezpečnosti a stability vodního díla. V případě, že tato opatření neučiní, mohou mu být uložena rozhodnutím příslušného vodoprávního úřadu v rámci zjištění při výkonu vodoprávního dozoru podle § 110 vodního zákona.

U vodních děl I. až III. kategorie může provádět TBD jen odborně způsobilá osoba pověřená MZe, jejichž seznam je uveřejněn na webových stránkách MZe. Je-li taková osoba vlastníkem vodního díla I. nebo II. kategorie, nesmí na něm vykonávat TBD sama, ale musí toto zajistit jinou pověřenou osobou.

U vodních děl III. kategorie si může vlastník vodního díla provádět TBD sám, pokud je odborně způsobilou osobou.

U vodních děl IV. kategorie si tento dohled může vykonávat vlastník vodního díla sám bez jakéhokoliv pověření.

Vlastník vodního díla je v souladu s § 62 vodního zákona povinen určit fyzickou osobu odpovědnou za TBD a oznámit její identifikační údaje vodoprávnímu úřadu a přizvat vodoprávní úřad k prohlídce vodního díla v četnosti dle příslušné kategorie vodního díla.

TBD se u staveb vodních děl I. kategorie provádí s četností jedenkrát ročně, u staveb vodních děl II. kategorie s četností jedenkrát za 2 roky, u staveb vodních děl III. kategorie s četností jedenkrát za 4 roky a u staveb IV. kategorie s četností jedenkrát za 10 let. Vzhledem k tomu, že vodní zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002, bude tato lhůta pro vodní díla IV. kategorie naplněna poprvé dnem 31. 12. 2011.

Změny, výskyty a vývoje jevů a skutečností na konkrétním vodním díle se zjišťují zpravidla při obchůzkách a jsou zaznamenány do provozního deníku vodního díla. Z běžných měření se provádí měření průsaků, popřípadě tlaků vody ve stavebních konstrukcích a v podloží vodních děl nebo i ve vybraných částech terénu pod vodním dílem a měření celkových deformací na povrchu vodního díla. Z povětrnostních a provozních poměrů se zjišťují podle potřeby hladiny povrchové vody v nádrži nebo říčním toku a průtok vody, teplota vzduchu a množství srážek.

Vlastníci vodních děl I. – III. kategorie jsou povinni v souladu s § 84 odst. 2 vodního zákona poskytnout příslušným povodňovým orgánům, orgánům krizového řízení a orgánům integrovaného záchranného systému **údaje o parametrech možné zvláštní povodně** (zejména charakteristiky povodňových vln a rozsah ohroženého území), přičemž vodoprávní úřad může stanovit lhůtu pro splnění této povinnosti.

Na území kraje se nachází 50 vodních děl (vodních nádrží) kategorie I. až III., na nichž vyplývá ze zákona jejich vlastníkům povinnost zpracování údajů o parametrech možné zvláštní povodně. Pro 14 těchto nádrží jsou již tyto údaje zpracovány. Krajským úřadem kraje

Vysočina, OLVHZ byla vlastníků vodních děl, kteří dosud tuto svou povinnost nesplnili, dána do konce roku 2011 lhůta dobrovolně zajistit zpracování těchto údajů, poté bude přistoupeno k ukládání splnění této povinnosti rozhodnutím, jehož vydání je v působnosti krajského úřadu.

3. Popis problému

V kraji Vysočina je evidováno celkem **50 vodních děl I. až III. kategorie** z hlediska TBD, z toho 4 vodní díla jsou zařazena do I. kategorie, 3 vodní díla do II. kategorie, zbytek jsou vodní díla zařazená do III. kategorie.

Vodními díly I. kategorie jsou vodárenská nádrž Vír na řece Svratce a vodárenská nádrž Mostiště na řece Oslavě, jejichž vlastníkem je Česká republika s právem hospodaření pro Povodí Moravy, s.p. a dále vodní dílo Dalešice – hráze Kramolín a Mohelno na řece Jihlavě, kde je vlastníkem ČEZ, a.s.

Vodními díly II. kategorie jsou vodárenská nádrž Hubenov na Maršovském potoce s právem hospodaření pro Povodí Moravy, s.p. a dvě odkaliště K I – Rožná (Dolní Rožínka) a K II – Zlatkov, jejichž vlastníkem je DIAMO, s.p. o.z. GEAM Dolní Rožínka.

Zbýlých 43 vodních děl bylo zařazeno do kategorie III.

Seznam vodních děl I. až III. kategorie je uveden v příloze č. 1 tohoto materiálu, jejich umístění na území kraje spolu s nejvýznamnějšími vodními díly IV. kategorie je znázorněno v příloze č. 3.

Seznam nejvýznamnějších vodních děl zařazených do IV. kategorie je přílohou č. 2 tohoto materiálu. Vodních děl (vodních nádrží a rybníků včetně obecních) této kategorie se na území kraje Vysočina samozřejmě nachází podstatně více, prakticky více než řádově.

Krajský úřad kraje Vysočina, OLVHZ je podle § 107 odst. 1 písm. n) a u) vodního zákona příslušným vodoprávním úřadem pro nejvýznamnější vodní díla na území kraje. Jedná se o vodní díla (vodní nádrže), sloužící ke vzdouvání a akumulaci povrchové vody v objemu větším než 1 000 000 m³ nebo s výškou vzduť nad 10 m ode dne základové výpusti. V kraji Vysočina je to celkem 16 vodních děl, mezi něž patří všechna výše uvedená díla I. a II. kategorie, menší část vodních děl III. kategorie (vodárenská nádrž Nová Říše, nádrže Pílská, Staviště, Sedlice, Břevnická, rybníky Velké Dářko a Veselský) a 2 vodní díla IV. kategorie (Kožichovice a Skryje).

Ostatní vodní nádrže zařazené do III. kategorie a převážná většina vodních děl zařazených do IV. kategorie spadají do působnosti vodoprávních úřadů obcí s rozšířenou působností.

Krajskému úřadu kraje Vysočina, OLVHZ bylo uloženo zpracovat v souladu s Metodickým pokynem analýzu možného ohrožení zvláštními povodněmi v kraji Vysočina s vytipováním nejvíce ohrožujících vodních děl v termínu **do 30. 6. 2011**.

4. Návrh řešení a zdůvodnění:

Krajský úřad kraje Vysočina, OLVHZ projednal se všemi 15 vodoprávními úřady obcí s rozšířenou působností v kraji Vysočina, do jejichž působnosti spadá převážná většina vodních nádrží jako vodních děl III. a IV. kategorie, zda je třeba na základě jejich poznatků a zkušeností provést změnu zařazení některých vodních děl do vyšší kategorie. Důvodem by mohla být změna vodního díla po jeho dokončení, změna v účelu užívání určeného vodního díla nebo změny využití území nebo jeho části pod tímto vodním dílem.

Z žádného vodoprávního úřadu obce s rozšířenou působností **nebyl vznesen požadavek ani doporučení na změnu kategorie vodního díla** zařazením do vyšší kategorie.

Krajský úřad kraje Vysočina, OLVHZ neshledal **nutnost změny kategorie vodního díla** ani u vodních nádrží spadajících do jeho působnosti. Taková změna nebyla navržena ani odborně způsobilou osobou tj. společností VODNÍ DÍLA – TBD, a.s.

Zajištění bezpečnosti vodních děl je jedním ze základních účelů vodního zákona a k tomu slouží i institut TBD. Nejvíce ohrožující vodní díla (vodní nádrže) jsou tedy jasně určena již jejich zařazením do jednotlivých kategorií z hlediska TBD.

Proto lze za nejvíce ohrožující vodní díla sloužící ke vzdouvání nebo akumulaci povrchových vod na území kraje Vysočina **označit všech 50 staveb vodních děl zařazených do kategorie I. až III.**, uvedených v příloze č. 1 tohoto materiálu.

Z vodních děl IV. kategorie patří mezi nejvýznamnější díla s potenciálně vyšším rizikem vodní nádrže uvedené v příloze č. 2 tohoto materiálu. Jedná se zpravidla o vodní díla o objemu vzdouvané či akumulované vody min. 100 000 m³, či díla s vyšším faktorem rizika při kategorizaci nebo vyšším faktorem ohrožení lidských životů.

Pravidelný TBD prováděný u vodních děl I. až III. kategorie neshledal u těchto staveb takové nedostatky či závady, které by v současnosti odůvodňovaly přijetí mimořádných opatření.

Vzhledem k tomu, že aktuální stav převážné většiny vodních děl IV. kategorie bude znám až po provedení TBD v průběhu letošního roku (pro tato díla je předepsána četnost TBD jedenkrát za 10 let – viz výše), nelze zatím činit žádné závěry, zda z provedených TBD vyplynou návrhy na provedení případných opatření u těchto staveb.

V předchozích letech byly **mimořádné situace** (hrozba poruchy hráze) řešeny na vodárenské nádrži Mostiště a na Veselském rybníku v okrese Žďár nad Sázavou. V obou případech byly možné poruchy hráze zjištěny při TBD, kdy byla doporučena opatření k zajištění bezpečnosti vodních děl a následně byla zajištěna rekonstrukce hrází, v letech 2005 a 2006 Mostiště a v roce 2010 Veselského rybníka.

Z těchto důvodů podle názoru Krajského úřadu kraje Vysočina jako vodoprávního úřadu **není nutná další podrobnější analýza** vodních nádrží na území kraje Vysočina.

5. Závěr

Účelem tohoto materiálu bylo analyzovat možné ohrožení zvláštními povodněmi na území kraje Vysočina a vytipovat nejvíce ohrožující vodní díla.

Tento **úkol byl splněn** tak, jak je uvedeno v kapitole IV. tohoto materiálu. Nejvíce ohrožující vodní díla na území kraje Vysočina jsou jednoznačně určena a uvedena v příloze č. 1 tohoto materiálu. Tento **materiál se opírá o zařazení vodních děl** do jednotlivých kategorií z hlediska významu možných škod při zvláštní povodni. Zařazení staveb vodních děl do konkrétní kategorie vychází z posouzení provedeného způsobilou osobou.

V současnosti nebyla zjištěna nutnost přeražení konkrétního vodního díla sloužícího ke vzdouvání nebo akumulaci povrchových vod na území kraje Vysočina do jiné kategorie z hlediska TBD.

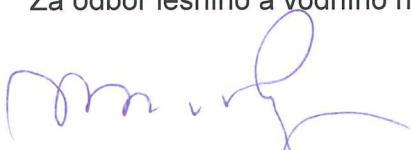
Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam vodních děl I. – III. kategorie v kraji Vysočina

Příloha č. 2: Seznam významných vodních děl IV. kategorie v kraji Vysočina

Příloha č. 3: Mapa vodních děl I. – III. kategorie a významných vodních děl IV. kategorie v kraji Vysočina

Za odbor lesního a vodního hospodářství a zemědělství, oddělení vodního hospodářství:

.....
Mgr. Jaroslav Mikyňa